

Etik ve Bilimsel Yayın Etiği

Ethics and Scientific Publication Ethics

Prof. Dr. M. Şerefettin Canda

Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Patoloji Anabilim Dalı, Inciraltı-İzmir

Özet: Bu yazıda, bilimsel yayın etiği ve bilimsel yayın konusunda, Ankara'da 15 Kasım 1996 günü yapılan bir sempozyum ile İstanbul'da 30 Kasım 1996 günü yapılan bir toplantı nedeniyle, bu toplantılardaki konuşmaların özeti sunulmuş ve konunun önemi vurgulanmaya çalışılmıştır. Amacımız, yayın etiği konusunda belirtilen düşüncelerin yaygınlık kazanmasına katkıda bulunmaktır.

Anahtar Sözcükler: Bilimsel yayın etiği

Türkiye'de bilimsel dergiler, üniversiteler, fakülteler, TÜBİTAK gibi resmi kuruluşlar yanısıra önemli ölçüde meslek kuruluşları, dernekleri, odaları ve vakıfları ile kimi özel girişimciler ve ilaç firmaları tarafından desteklenmekte ya da çıkarılmaktadır. Örneğin, TÜBİTAK'ın *Doğa-Turkish Journal of Medical Science*, *TKASK'nun Turkish Journal of Cancer* ve *Hacettepe Çocuk Enstitüsü'nün Turkish Journal of Pediatrics* gibi uluslararası dizinlere girmiş olan dergileri yanısıra, çok sayıda Türkçe yayınlanan dergiler de bulunmaktadır. Bilimsel çalışmaların yayınında, hükümet dışı (NGO) kurumlar ve meslek örgütlerinin yayınları değerlidir. Örneğin Avrupa Topluluğu (AT) kuruluşları, Türkiye'deki Türk Tabipleri Birliği (TTB) gibi meslek kuruluşları ile ilişki kurmaktadır.

Bilimsel bir derginin yayınında da, uyulması gerekli ve herkesçe benimsenmiş bir takım temel ilkeler vardır. Bu ilkelerin en önemlisi, bilimsel çalışmaların yayına dönüştürülme aşamasında uyulması gerekli bilimsel ve etik kurallardır. Bu nedenle, bilimsel bir derginin ve yayınlanan çalışmaların uluslararası ölçütlerde değer bulması için, uluslararası *bilimsel* ve *etik* standartlara uyulması zorunludur.

Summary: This article presents the brief summary of the symposium on publication ethics held in Ankara on November 15, 1996 and of the workshop on scientific publications held in Istanbul on November 30, 1996. Since the subject is an important one, we aim the conclusions expressed in the sessions of these meetings should be widely recognized.

Key Words: Scientific publication ethics

Her bilimsel derginin, kendi çıkış amaçları ve yapısal özellikleri doğrultusunda da bir yayın politikası, öncelikli alanları ve konuları vardır ya da olması doğaldır. Dergi yayın yönetmeni, derginin bu bilimsel amaç ve hedeflerini okuyuculara, yazarlara ve danışmanlara bildirmelidir. Ayrıca Türkçe çıkan dergilerin, örneğin dil açısından yeni Türkçe sözcükleri seçme gibi öncelikleri de olabilir.

Bunun yanısıra, Türkiye'de bilimsel dergi yayıncılığı ve bilimsel yayınlar konusunda önemli eksikler olduğu da bir gerçektir. Türkçe bilimsel dergi ve yayın düzeyinin yükseltilmesi, uluslararası ve yabancı yayın alanında Türkiye'nin bilimsel katkısı üzerinde de olumlu etkisi olacaktır. Tüm bu nedenlerle, bilimsel dergilerin yayın yönetmenlerinin, yayın kurullarının ve danışma kurullarının sağlıklı, geniş açılı ve ilkeli bir çalışma düzeni içinde olması gerekir.

15 Kasım 1996 Cuma günü, Ankara'da TÜBİTAK Merkezi'nde, Feza Gürsey Salonu'nda yapılan Sempozyum'da "yayın etiği" konusu ele alınmıştır. Bu toplantıda, çeşitli açılardan konuyu irdeliyen değerli konuşmalar ve katkılar yapılmış, ayrıca bir panel'de de konu tartışılmıştır. 30 Kasım 1996 Cumartesi günü de, İstanbul Üniversitesi Baltalimanı Tesisleri'nde TTB tarafından Tıp Dergileri Kurulu III. toplantısı yapılmıştır.

Tablo 1. 15 Kasım 1996 günü yapılan Yayın Etiği Sempozyumu'nun konuşmacı ve konuları.

Sempozyum		
Başkan	Konuşmacı	Konu
Prof. Dr. Bahattin Baysal	Prof. Dr. Frank E. Karasz	Etik ve Temel Bilimler
Prof. Dr. Bahattin Baysal	Prof. Dr. Roderick Smith	Yayın Etiği
Prof. Dr. Orhan Öztürk	Prof. Dr. Emin Kansu	Editörün Sorumluluğu
Prof. Dr. Şevket Ruacan	Prof. Dr. Oğuz Kayaalp	Gönüllüler Etiği
Panel		
		Yayın Etiği
Prof. Dr. Tosun Terzioğlu	Prof. Dr. Efraim Avşar	
	Prof. Dr. Cengiz Dökmeç	
	Prof. Dr. Nevin Selçuk	
	Prof. Dr. Hasan Yazıcı	

Bu toplantılardaki konuşmacılar, konular (Tablo 1) ve konuşmaların özeti, herkes için yararlı olur ve ülkemizdeki bilimsel çalışmalara katkısı olur düşüncesiyle, ana çizgileriyle, aşağıda özetlenmeye çalışılmıştır.

I. YAYIN ETİĞİ İLKELERİ

1. Tanım

Etik, ahlak değerleri bütünüdür. Aile içinde alınan eğitim ile başlar. İdeal insan karakteri ve uygulamasıdır. Ahlak değerlerinin bir bütün olarak uygulamasını içine alan bir moral kavramdır. Yüksek ahlak, açıklık, dürüstlük, özsaygı anlamına gelir.

Batıdan, bu konuda almamız gereken, bir fotoğraf mı, yoksa bir süreç mi olmalı? Toplumun içindeki toplumsal yapıyı, bilimden ayırmak olası değildir. Kimi zaman, ortam ve çevrenin etkisi ile yanlış ahlak anlayışı ortamı doldurur. "Örneğin, Yunanistan'da Papandreaun'un Bayan Liani ile ilişkisinin toplumda kendisine puan kazandırdığı görülünce, rakibi olan Mitçotakis'e de zorunlu olarak benzer bir ilişki bulunmuştur".

Ahlak-ahlaksızlık sınırının belirlenmesinde; Saldırmak, Uydurmak, Saptırmak, Aşırmak/yağmalamak (S.U.S.A.) gibi ilkeler yer alır.

Bir makale özgün, güncel, bilimsel olarak değerli ve etik kurallara uygun olarak yazılmış olmalıdır. Bunlar, bir makalenin "yeter" ve "gerekli" koşullarıdır. Etik kuralların geçerli olmasında, gelişmesinde, bir ülkede "bilimin" de gündemde olması olumlu bir etkidir. Özellikle, gençliğin özendirilmesi açısından da önem taşır. Çünkü, iste-

nen ve özlenen, sonuçta "evrensel" boyut ve ölçütlerde iş yapılmasıdır.

Bunda etken olan bir başka boyutta, geçmiş birikimdir. Örneğin, batıda bilimsel dergilerin 150. Cildi yayınlanırken, Türkiye'de TÜBİTAK'ın Doğa Dergileri'nin 1996'da 20. Yılı kutlanmıştır.

Bir bilim adamının ve bir akademisyenin işini iyi yapabilmesi için de belirli koşullar gereklidir:

- Yurt dışına, uluslararası toplantılara gidebilmeli,
- Konusundaki dergiler eline ulaşmalı,
- Kütüphanesi olmalı,
- Laboratuvarı olmalı,
- Çalışma koşulları baskıcı ya da baskılayıcı olmamalı.

2. Yayın Etiğindeki İlgililer

Yayın etiği konusunda, başlıca 5 ilgili vardır: Editör (Yayın yönetmeni), yazar, hakem, okuyucu ve basın.

Dergi editörü ya da yayın yönetmeni, etik ve yayın etiği konusunda, düşüncelerini ve önerilerini dergide yazmalı, yazarları bilgilendirmelidir. Hoşgörülü olmalı, yalnız bunun da kesin sınırını çizmeli. Editör özgün, güncel, bilime katkıda bulunan eserleri etik kurallar çerçevesinde, topluma tanıtmaya görevi üstlenmiştir. Editör ırk, dil, din, cins, ayrımı yapmadan gelen yazıyı inceler.

"Yayınla ya da yok ol!" diye bir söz vardır. Bu nedenle de yayınlamak önemlidir. Bir yazarın, bilgi üretmekle, yayın üretmesi aynı değildir. Bilgi üretme hızı yavaş, yayın üretme hızı ise yüksektir.

Yazar; doğru, duyarlı ve tarafsız biçimde yazmalıdır. Ayrıca, yazar gerekli veri ve örnekleri, isteyene göndermelidir. Örneğin, bir deneysel çalışma yapan kimse, yayınlamadan önce, bu konuda ilgililerin önünde bir seminer yapmalı, onların görüş, katkı ve eleştirilerini almalıdır.

İnsanlar üzerindeki deneysel çalışmalar da etik açıdan önemlidir. Etkisi konusunda, yeterli yayın ve araştırma olmayan, mutajen ya da kanserojen olası etkileri aydınlanmamış maddelerin, radyofarmasötiklerin uygulandığında evrensel kurallara uyulması gereklidir.

Deneysel çalışmalarda, "etik kurul kararı alınmıştır" tümcesi, dipnot olarak yazılmalıdır.

Hakem, geniş görüşlü, yardım edici olmalı, derginin genel yayın ilkeleri konusunda da bilgili olmalı ve makale değerlendirmelerinde de bunu dikkate almalıdır.

Okuyucunun ilgisi ya da tepkisizliği önemlidir. Tepkisizlik yaygın olmamalıdır. Tartışmalarda, "bilimsellik" gündeme gelmeli, "kişilik" boyutuna girilmemelidir.

Basın da sorumluluk taşır. Örneğin, basının bir konuda "safsataları" yazarak toplumu ayağa kaldırması doğru değildir. Böyle bir olay, Türkiye'de "Zakkum" konusunda yaşanmıştır.

3. Yayın Etiği İlkeleri

Kuruma güven: Yayının geldiği kuruma güvenmek, güven duymak gereği vardır. O kurumdan, bu güne dek gelmiş olan çalışmaların, yaratmış olduğu iyi izlenim ve düşüncenin olumlu etkileri ile bunun tersi durumlar da olabilir.

Yanıtma ve saptırma: Bilimsel sonuçların sunumunda ve yorumunda yanıtma ya da saptırma var mı.

Duplikasyon: Aynı yayının, ayrı iki yere ya da dergiye birbirinden habersiz gönderilmesi. "Hangisi tutarsa!" dememeli, yayını tek dergiye göndermeli.

Kuşa çevirme, Salamizasyon "Salami science": Salam dilimi gibi, bir çalışmanın bir çok bölüme ayrılarak, ayrı ayrı yayınlanması. "Kuşa çevirme" ya da "Salamura" yöntemidir. Örneğin, aynı makalenin üçe bölünerek yayınlanması. Yayının kalite/kantite ya da nitelik/nicelik özellikleri gündeme gelmektedir. Bu kural, işbirliğine dayalı multidisipliner kimi çalışmalar için geçerli değildir. Örneğin, cerrahi, hematoloji ve moleküler biyoloji multidisipliner bir arada bir çalışma yapabilir ve her disiplinin öncülüğünde 3 değişik çalışma ortaya çıkabilir. Çok sayıda niteliksiz yayına göre, az sayıda nitelikli yayın daha anlamlıdır. "Dört karınca, üç filden daha çoktur". Örneğin, yazılan makale sayısı mı, bir makalenin "site" edilme sayısı mı önemlidir?

Gereksiz yazar sayısı: Bir çalışmaya katkıda bulunanlar, fikir verme düzeyinde, düşünce oluşturma düzeyinde, dil ve yazım düzeyinde katkıda bulunmuş olabilir. Bunların adının yazılması ya da teşekkür edilmesi gereklidir. Hiç bir katkısı olmamış ya da sıradan katkılar ad yazılmasını gerektirmez. Gereksiz yazılmış yazar adlarının çıkarılması gerekir. Örneğin, her yayına "amir, şef, başkan ve yetkililerin" adının yazılması gerekmez.

Teşekkür edilebilir. "Askeri bir disiplin" olan yerler ile, "demokratik ortamlar" bu açıdan önemlidir. "Onur/şeref üyeliği" yazarlığı kaldırılmalıdır. Örneğin, aynı bölümdeki çok sayıda Prof.'ün adının 1 yayında bulunması, gereksiz yazılmış adları çağırıştırır. Bir makalede, birincil/primer yazarlar (düşüncel ve pratik katkı), bir de ikincil/sekonder yazarlar vardır. İkincil yazarlar, "in collaboration with" olan yazarlardır. Bunlar yazar sınıfından çıkmalıdır.

Yazarın çıkar çatışması: Firma lehine sonuç çıkarma çabası, olup olmadığına bakılmalı. Örneğin, yazardan-Firmanın parasını almadım, maddi çıkar sağlamadım-yazısı istenebilir.

"Unauthorized authorship": Çalışmaya "katkısı olmayanların" adının yazılmasının önlenmesi gereklidir. Bu konuda yazarlar uyarılmalıdır.

Katkısı olanların adının olmaması: Çalışmaya, değişik düzeylerde (Fikir/düşünsel, pratik, yazım, dilin düzeltilmesi, v.b.) "katkısı olanların", adının olmaması durumunda, yazar uyarılmalıdır. Katkısı olanlar ile "sorumluluğu paylaşmak" gereklidir. Unutmamalı ki, bir yayın, bir yazarı "vezir de eder, rezil de".

Gerçek dışı ya da olmayan sonuç: Çalışmada sonuçların, gerçek dışı biçimde yazılması, sonuçlarla oynanarak ya da değiştirilerek işine geldiği biçimde bildirimidir.

Çok aşırı yayın isteği: Kimi yazarın, çok aşırı yayını, kısa zaman süreci içinde yapması, üzerinde durulması ve incelenmesi gerekli bir konudur. Bir yazarın, yaşı, meslekteki geçmiş süresi, çalışkanlığı, elindeki olanak ve altyapı ile yayınlarının sayısı arasında da genelde bir ilişki vardır. Kimi yerleşik kurumda, Prof., Doç. ve Yrd. Doç. için belirli nitelikte olma koşuluyla gerekli ve yeterli olan, en az bilimsel çalışma sayısı belirlenmiştir. Bunun dışında, "herkes zamanını nasıl isterse öyle kullanabilir."

Kuşkulanma: Özellikle, çok yazarlı çalışmalarda, kuşkulanılması gerekli durum şudur: Kimi zaman, adı ilk olan kişi, bu çalışmayı tek başına disiplinsiz bir biçimde yapar, dikkati dağıtmak için ya da güçlü görünmek için de, bir çok kişinin adını, kendi adından sonra yazar. Bu nedenle, özellikle çok adlı çalışmalara, bu yönden de bakılmalıdır.

"Scientific Misconduct": Bilimsel anlamda, yayın ya da çalışmaya güvenirliliği azaltan her şey, bu kavram içinde yer alır.

- Disiplinsiz araştırma, bilimsel anlamda eksiklik ya da bilgisizlik nedeniyle, yayının ya da çalışmanın belirli bir disiplin içinde olmayışıdır (Sloppy research). Burada, araştıracının, amaçlı bir tutumu yoktur, eğitim ve bilgi eksikliği söz konusudur. Bir çalışmada, gereç/data, deney modeli ve sonuçlar tam olarak verilmeli, deneyin başkalarının da yeniden yapılması önlenmiş olur.
- Amaçlı bilimsel yanıltma. Burada, yazar bilerek, yanıltıcı biçimde bulguları ya da verileri yazıp kullanmıştır. Bu tür olaylar, uyarıyı gerektirir.
- Aşırma ya da korsanlık. Başkasının çalışmasını, bilgisi dışında almaktır. Başkasının adını vermeden yapılan alıntı, plajerizm-plagiarism tanımını alır. Bir tür korsanlıktır. Aşırma türleri şunlardır: a) Kaba aşırma, olduğu gibi, aşırandan aşırmadır. b) İnce aşırma, değiştirerek aşırmadır. c) Çok ince aşırma, kendi eserinden ayırımına varılmadan yapılandır.
- Saptırma ya da yalan bildirim. Olmıyanı varmış gibi göstermedir. Bu da çok büyük bir yanlış tutumdur. Bu tutum -büyük suç, major crime- tanımı içine girer. Yayının, dizinden (indeks) çıkarılmasını gerektirebilir (Refractions).

4. Bilgi Aşırmanların, Başlıca Savunması

- Yalnız bir bölümünü aldım ya da aktardım, tümünü almadım.
- Aktardığından ya da aldığı yerden daha iyisini yazdığını söylemek.
- Bu tür işleri yapan çok sayıda kimse var, kendisinin aldığı bölüm çok az.
- Alınan bölümün, diğer bölümlere karışması ile alınmış olması.
- Düşüncenin paylaşılmasının çok doğal olduğunun belirtilmesi.

5. Nedenleri

- Yetersiz eğitim, araştırma bilgisi ve çalışma anlayışı.
- Daha çok ve sık proje alabilme güdüsü ve yarışı.
- Yapılan çok sayıda yayın ile daha çok etkinlik ve saygınlık elde edileceğinin varsayılması.
- Özellikle gençlerin, çabuk ve daha kısa zaman içinde yükselme güdüsü.
- Hollywood sendromu, kendi adını görme güdüsü.

- Maddi çıkar sağlama amacı.
- Psikiyatrik bozukluklar.

6. Hakemler (Peer-review)

- Karşıt kliklerin yazısını bilerek geciktirmek.
- Hakem, derginin genel yayın politikasını bilmeli.
- Geniş görüşlü olmalı.
- Örneğin, kendi yayınına atıf yapılmamış ise, tutumu nasıl olmalı.
- Bu iş için, yeterli zaman ayıracak koşullarda olmalı.
- Kendisine gelen bilgileri "İzinsiz" kullanamaz.

7. Diğer

- Yıl sonunda, derginin danışmanlarının adları yayınlanarak açıklanmalı.
- Klinik ve diğer tıp dallarındaki araştırma ve derlemeler için ayrı ayrı kurallar belirlenmeli.
- Bilgi paylaşımına katkıda bulunmalı.
- Bilimsel dürüstlük değerlerinin denetimi, karşılıklı ve danışma ile yapılmalı.
- Bilimsel işbirliği için ortam yaratılmalı.
- Editör, olası bir skandalın içinde bulunmamalı.

8. Dil

Uluslararası bilimsel yazılar, genelde (% 85) oranında İngilizce yayınlanmaktadır. Almanca ve Fransızca ana dili olan bilim adamları bile, çoğunlukla İngilizce dergilerde yayın yapmaktadır.

Türkçe'nin bilim ve teknoloji dili olması açısından işlenmesi, üzerinde daha çok çalışılması gereklidir. Bu konuda da yayın yönetmenlerine, yazarlara, hakemlere ve diğer ilgililere görev düşmektedir. Kanımca, 1932'de M. Kemal'in, bir dernek olarak kurmuş olduğu önceki Türk Dil Kurumu'nun amaç ve erekleri doğrultusunda bir bilimsel dil politikası ortak amaç olmalıdır.

II. İNSANLARDA DENEYSEL ÇALIŞMA İLKELERİ VE ETİĞİ

- İnsanlarda uygulanan deneysel çalışmalar, evrensel kurallara ve DSÖ etik kurallarına uymalıdır.
- Gönüllüler üzerindeki araştırma etiği, uluslararası standartlarda olmalı ve evrensel kurallara uymalıdır.
- 1964 Helsinki Bildirgesi, geçerlidir.

1. Temel İlkeler

- Hayvan deneylerinin varlığı.
- Tam bir kaynak bilgisinin varlığı.
- Deney protokolu.
- Bağımsız gözetmenlerin bulunması.
- Deneyi, konuyu bilen uzmanlaşmış kişilerin yapması.
- Araştırmanın riski ile, sağlanacak yarar arasında bir uyumun bulunması.
- İnsanın olası çıkarları adına, deneklerin sağlığı tehlikeye sokulmamalı.
- Hasta çıkarı en başta gelir: Deney içi kaygılar, araştırmacının çıkar kaygıları (yayın, v.b.) öne geçmemeli.
- Tehlikelerin olası zararı en aza indirilmeli.
- Yanlılık, duygusallık olmamalı.
- Hiyerarşik düzeyi yüksek olanın, her söylendiği doğrudur, görüşü yanlıştır.
- Eleştiriye açık olmak gerekir.
- Gönüllü adaya, önceden bilgilendirme yapılmalı ve istediğinde çekilme özgürlüğü tanınmalıdır.
- Deneklerden, yazılı olur alınmalıdır.
- Duyarlı guruplarda, yeterli bilgilendirme, istediğinde çekilme özgürlüğü vurgulanmalıdır.
- Duyarlı guruplar: Asker, devlet memuru, hastane çalışanları, fakir ve yoksullar.
- Gönüllü deneklerde erişkin olma ve özürü olmama gereklidir.
- Protokol ve ekleri gereklidir.
- Deneklerin imzası alınmalıdır.
- Yurt dışındaki bir ekibin, Türkiye'deki kolunun yürüttüğü bir çalışmada, protokol uzun ve İngilizce olduğu için, iyice anlaşılmadan imzalanabilir!

2. Yasal Düzenlemeler

- 1960 Tıbbi Deontoloji Tüzüğü Madde 11
- 1982 Anayasa Madde 17-Rızası olmadan-
- 1987 Sağlık hizmetleri Temel Kanunu 3. Madde
- 1993 İlaç Araştırmaları Hakkında Yönetmelik
- 1995 İyi Klinik Uygulama Klavuzu (İKU)
- 1995 İyi Laboratuvar Uygulama Klavuzu (İLU)

3. İyi Klinik Uygulama Klavuzu (İKU)

- Kayıt tutma
- Hasta sigortalanması
 - 1) Araştırmacı
 - 2) Destekleyici kurum ya da firma,
 - 3) İzleyici.

5. Etik Kurallar

- Amaç gönüllülerin, güvenliği, esenliği ve insan haklarının korunması.
- Bilim ve toplum çıkarları, hiç bir zaman deneğin sağlık ve esenliği ile ilgili kaygıların üstünde olamaz.
- Gönüllülerin kullanılmasının (istismarının) önlenmesinin de garantisi ve güvencesi olmalıdır.
- Gözden geçirme, izleme ve değerlendirme yaklaşımı genel etik kurallara ve bilimsellik kurallarına uygun olmalıdır.
- Yaptırım gücü olmalıdır.
- Yanlılığın önlenmesi:

Seçme yanlılığı: Rastgelleme-randomizasyon; katmanlama-stratifikasyon

Değerlendirme yanlılığının önlenmesi: Körleme, çift kör; yayın yanlılığı

Plasebo kullanımı: Hastalara plasebo kullanımı, insan haklarının çiğnenmesi (ihlali).

HASTA ----- İLAÇ
HASTA ----- PLASEBO: İNSAN HAKLARINA AYKIRI

- Hastanın onayı alınmalı, etik kurula sorulmalı.
- Karıştırıcı.
- Uyunc (Compliance): Uyuncun sağlanması, uyunc göstermesi.

6. İşlemler

Yürütücü	Başvuru formu	Yerel Etik Kurul	Etik Kurul
	Protokol		(SSYB)
	Araş. Broşürü		
	Ekler		
		Merkezler	
	Çok Merkezli Araşt.		Koordinatör

III. SONUÇ

- Üniversitelere, olabildiğince, bilimsel temeli olan ve "ahlaklı" insanların çekilmesi.
- Bilimsel çalışma yapan kimselere, "maddi" olanakların yaratılması.
- Daha değerli gençlerin ve bilim adamlarının özel sektöre kayması! Bunların üniversitede tutulmasının sağlanması.
- Türkiye'deki dergi sayısı çok azdır. ABD'de 1000 doktora 17 dergi düşmektedir.
- Kütüphanesiz, laboratuvarsız bilim olmaz.
- "Bir koyundan iki post çıkmaz". Hem bilim yapmak hem geçim derdinde olmak güçtür.
- Yeni interdisipliner dergiler çıkarılmalıdır. Örneğin Türkiye Ekopatoloji Dergisi bu tür dergilerden biridir.
- Profesörlüğe yükseltimede, TÜBİTAK Doğa Dergileri, yabancı yayın gibi işlem görmelidir.
- Bu dergilerin de uluslararası SCI, Courrent Content, Index Medicus gibi merkezlere girmesi sağlanmalıdır.
- Yazar adı sıralaması, birinci ve sonuncu ad arasında, belirli bir katkı sırası vardır. Yinede bu konuda her ülkenin belirli bir kültürü (ekini) vardır. Batı ve doğu dünyasında değişiktir.
- Bilimsel çalışmaların yayınlanmasında, hükümet dışı (NGO) kurumlar ve meslek örgütlerinin yayınları değerlidir. Örneğin Avrupa Topluluğu'ndaki kuruluşlar, Türkiye'deki meslek kuruluşlarıyla örneğin Türk Tabipleri Birliği (TTB) ile ilişki kurmaktadır.
- Bilimsel dergilerin bütünü içinde yer alan öğelerin varlığı, araştırmacının araştırma yapması ile var olabilir. Araştırmacı araştırma yaparsa, diğerleri de vardır.
- Bilimsel yayınlarda, Dünya'da çığ gibi bir artış vardır.
- "Vermeden almak olmaz". Önce varlıklı olalım, sonra etik kurallara uyarız anlayışı yanlıştır.
- Editör ya da yayın yönetmeni ve hakemler, yazarlara yardımcı olmalı, olumlu katkıda bulunmalıdır.